

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — ECONOMIE POLITICĂ

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNA SUB CONDUCEREA D-ilor

C. G. DISSESCU

V. ATHANASOVICI, PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, ALEX. CERBAN, G. MEITANI, G. G. DANIELOPOLU,

N. POLIZU-MICȘUNEȘTI, C. HAGI-THEODORAKY

SECRETAR DE REDACȚIE
SILIU RADULESCU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
3, STRADELA SF. SPIRIDON, 3.

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RADULESCU

UN CUVÂNT ÎNAINTE

Se împlinesc trei ani de când pentru a doua oară în intervalul unei existențe de 48 de ani, *Dreptul* și-a văzut întreruptă apariția din cauza războiului. El a supraviețuit însă acestor evenimente.

Născut la 1871 din nevoile timpului, în fața unei legislații ce nu era încă bine cunoscută, *Dreptul*, organ al unei societăți alcătuită de juriști de seamă de atunci, își propusese a lămurii și vulgariza principiile mari de drept și ideile necesare de economie politică în strânsă legătură cu cele dintâi.

La acea epocă terenul nu era încă pregătit pentru o literatură juridică în stil mare; a trebuit ca juriștii grupați la această revistă să condenseze știința și experiența lor în mici articole, într-o polemică scurtă, în aforisme doctrinale.

A venit războiul Neatârării și *Dreptul* a suferit o primă pauză. Când a putut să apară din nou, situația politică-socială a creat o nouă atmosferă, care a stimulat năzuințele ideale ale legiștilor țării. Știința dreptului a progresat repede, și grație unei munci stăruitoare am văzut eșind la lumină lucrări cari fac fala autorilor noștri de drept.

La această manifestare a culturai juridice a contribuit fără îndoială și această revistă cu materialul de sinteze și hotărâri care a dat impuls discuțiunei dezvoltând gustul de controversă.

Războiul mondial și participarea României pentru realizarea idealului său național a adus o nouă întrerupere. În zilele triste ale ocupației unei streine, sub regimul forței și al ordonanțelor *Kommandaturei*, „*Dreptul*” nu mai avea

sens. De aceea a și respins părerile ce se emiteau de unele persoane, desigur bine intenționate, pentru reparația lui.

În epoca nefastă de vexațiuni și violențe de tot felul, revista noastră care, potrivit titlului ce-l poartă, nu poate trăi decât când respiră liber și-și poate expune ideile în mod independent, trebuia să-și interzică orice manifestare așteptând timpuri mai bune.

După victoria dela Noembrie 1918 și dispariția armatelor de ocupațiune, era momentul să reapărem. Dar împrejurări de alt ordin ne-au silit să întârziem până azi, când acei cari am luat conducerea *Dreptului* ne-am decis a învinge toate dificultățile pentruca această veche revistă juridică, intrată în obișnuința și deprinderea noastră, să nu dispară. Ea era așteptată cu drept cuvânt de lumea juridică.

Dacă după prima eclipsă din 1877, reparația *Dreptului* corespundea năzuințelor ideale ale unei României independente, cu atât mai imperios se impunea reparația lui astăzi, când, prin întregirea neamului, problema complexă a unificării legislațiunei stă vie în conștiința oricărui jurist român, și când ideea de drept triumfătoare tinde să reglementeze exclusiv nu numai raporturile și interesele de ordin privat, dar chiar acelea dintre popoare, națiuni și chiar rase.

În România întregită de azi începem deci o nouă viață juridică. Vechile instituțiuni sunt în stare de prefacere. S'au ivit noi tendințe și concepțiuni cari trebuiesc studiate și discutate. De aceea coloanele noastre stau deschise juriștilor competenți precum și acelor cu vocațiune pentru chestiunile economice și sociale, astăzi la ordinea zilei, absorbind toate inițiativele.

Dar partea cea mai esențială și rațiunea de a

fi a *Dreptului* este jurisprudența, această pavază prețioasă a luptei pentru drept.

Dreptul care e în o stare de criză revizională constantă, tinde a lărgi din ce în ce mai mult orizontul interpretării. Ferindu-se de metoda unilaterală a exegesei, jurisprudența se îndreaptă astăzi tot mai pronunțat către metoda largă și umană a interpretării evolutive. Judecătorul astăzi caută să fie—după o fericită formulă—intermediarul între lege și conștiința socială, adaptând neconținut legea evoluțiunii morale, juridice și sociale.

De aceia *Dreptul* va fi în curent constant cu precedentele create de jurisprudență, dând toată atențiunea spețelor trecute prin filiera judecătorească. Nu vom omite nici o decizie importantă și vom ține seamă pe cât posibil și de hotărârile judecătoriilor de ocoale, întrucât aceste instanțe au competența lor lărgită, au astăzi un rol însemnat în distribuția justiției populare.

În această sferă de activitate, ne vom da toate silințele ca acest organ judiciar, cel mai vechi dintre toate, să fie cât mai de folos justiției și justițiabililor, contribuind cu activitatea lui la opera de *dreptate* și *adevăr*, la care tind sforțările comune ale Magistraturei și Baroului.

La această operă vom colabora cu același spirit de abnegațiune și desinteresare ca și acei cari ne-au precedat.

Direcțiunea.

DE SUB OCUPAȚIUNE

Ocupațiunea ce am suferit a lăsat în urma ei diferite sarcini asupra comunelor.

Studiindu-se mai de aproape, ele dau loc la două categorii de chestiuni juridice, ce am avut ocazia a cerceta într'o comisiune numită de Primăria Capitalei și la care am participat împreună cu d-nii avocați B. Cernea, Em. Pantazi și Elefteriu, șeful Contenciosului comunal.

O primă chestiune generală este aceea de a se ști întru cât sunt obligate comunele teritoriului ocupat *prin actele săvârșite în numele lor de către administrația impusă de puterea ocupantă*.

Ambele categorii au fost studiate în sânul comisiunii cu cea mai mare atențiune spre a se putea fixa cuvenitele soluțiuni în fața evoluțiunii în care au intrat regulile și practica dreptului internațional.

1.

ORDONANȚELE PUTEREI OCUPANTE. — JURISDICȚIA EI. — ACTELE ADMINISTRATIVE ȘI CONTRACTELE ÎNCHEIATE DE COMISIUNILE COMUNALE RUMITE DE OCUPAȚIUNE.

Situațiunea juridică creată prin ocupațiune se cuprinde sub regimul a două reguli generale din dreptul ginților, dar și a excepțiunilor ce le confirmă:

După o regulă constantă se știe că războiul se poartă numai între puterile armate. Persoanele particulare și averea privată nu au deci a suferi nici o violență.

Se admite totuși unele jertfe și sarcini ce se impun ea necesități inevitabile ale războiului. Astfel sunt îndatoririle de a suferi încuarterări și rechizițiuni trebuitoare întreținerii trupelor, contribuții, etc.

După o altă regulă, tot atât de cunoscută, ocupațiunea nu nimicește drepturile suveranului legal al teritoriului ocupat, ci le împiedică numai de a se executa de fapt, atât cât ea durează.

De aci se deduce consecința că, încetând ocupația, regimul legal reintră dela sine complet în vigoare, fără însă a nimici urmele trecutului. Actele îndeplinite în timpul ocupațiunii rămân a fi respectate pentru simplul cuvânt că legea nu are în genere putere retroactivă.

Profesorul A. Pillet dela Facultatea din Paris, în lucrarea sa *Les lois actuelles de la guerre, 1901*, exprimă aceste norme în următorii termeni (pag. 255):

„...Ces lois et ces ordonnances n'auront jamais qu'une autorité limitée à la durée de l'occupation, mais ce qu'il faut bien marquer ici, c'est que tous les actes juridiques accomplis soit par l'Etat occupant, soit par les particuliers placés sous son pouvoir, en vertu des droits qu'il tiennent des dites lois et ordonnances *seront complètement valables non seulement pour la période de l'occupation mais encore pour la période où le souverain légal aura repris son autorité*”.

Iar rațiunea juridică cu care se justifică în special înlăturarea efectului retroactiv o formulează același jurisconsult zicând (pag. 256): „parce qu'il n'est pas admissible *que les habitants de ce territoire soient assujettis à servir deux maîtres à la fois*”.

Este însă o restricțiune:

„Cette loi générale de validité n'est soumise qu'à une seule condition: *que l'occupant n'ai pas outrepassé les bornes mises à ses pouvoirs par le droit des gens*. Dans ces limites les actes par lui faites sont justes et correctes au point de vue

international, ils s'imposent au respect de tous".

Intr'asemenea cazuri de abatere dela regulile internaționale, regimul suveranului legal poate prin excepțiune reintra în exercițiu cu putere retroactivă, înlăturând cu totul actul abusiv al puterii ocupante.

Războiul actual a produs însemnate aplicațiuni a acestor reguli și a excepțiunilor lor. Li s'a dat acestora, cel puțin cât privește prima regulă, o desvoltare atât de considerabilă, încât regula pare amenințată de a fi nimicită.

În concentrarea tuturor energiilor naționale și mobilizarea lor în contra inamicului, fiecare parte beligerantă a luat măsuri preventive în scop de a-și împiedica vrăjmașul să aibă vre-un eventual folos din raporturile cu naționalii săi și de a mări puterile de luptă și de rezistență cu mijloacele ce s'ar procura dela aceștia și cu înformațiile și serviciile ce i-ar putea da.

Astfel s'a introdus practica de a se pune sub pază națională inamicii, lipsindu-i de libertate sub forma *internării* și de a li se reține averea sub forma *sechestrarei* pe tot timpul cât durează ostilitățile.

De altă parte, se exclude de pe teritoriul țării beligerante orice *operație de comerț cu supușii inamici* și cu casele de comerț și industrie din țările vrăjmașe.

Respectul cuvenit drepturilor și situațiunei persoanei particulare pe care art. 46 din Convenția dela Haga, înțelege a'li asigura, este redus la cât mai rămâne după scăderea acestor măsuri de apărare.

Dacă pe lângă aceasta s'ar mai adăugi dreptul unei părți beligerante de a reține și lichida bunurile, drepturile și interesele naționalilor inamici după încheierea păcii, după cum propun preliminarile de pace cu Germania în contra supușilor germani și a Societăților lor (Partea a X, secț. III, No. 2), în acest caz regula art. 46 din Convenția dela Haga, încât privește respectul cuvenit drepturilor particulare, ar fi cu totul înlăturată.

O afirmare energică și a excepțiunei dela a doua regulă de mai sus s'a produs în cursul acestui război ca o reacțiune în contra exceselor la care s'a dat ocupațiunea germană.

Deschidem aci o paranteză pentru a reaminti particularitățile regimului german de ocupațiune.

Teritoriul ocupat este considerat ca și cum fiind cucerit ar putea servi puterii ocupante nu numai pentru întreținerea trupelor sale, precum prevede regula dreptului internațional, aplicată

și în Convenția dela Haga (art. 49 și 52), ci spre a trage din resursele lui avantaje materiale, care i-ar folosi după războiu pentru apărarea intereselor ei economice în viitoarea desvoltare.

Comandamentul german a venit și pe teritoriul nostru cu sistemul său dinainte pregătit asupra modului cum trebuie să utilizeze armata de ocupație, situația ei pentru a putea practica cu mai mult efect această politică de spoliațiune.

Ne-a fost dat să vedem cum sunt lăsate la o parte legile țării prin ordonanțe sancționate cu amenzi și închisori sau cu ambele împreună pentru orice abatere, să vedem direcțiunea statului-major administrativ și economic german supra-pusă administrației țării, să vedem funcționând jurisdicțiuni germane. Li s'au impus județelor și comunelor, împrumuturi forțate spre a se putea achita sutele de milioane ce au fost încasate cu titlu de contribuție din teritoriul ocupat, după ce din aceleași resurse s'au făcut rechizițiuni și s'au golit casele comunale pentru necesitățile armatei de ocupație.

Dar mai presus de toate, sistemul german s'a semnalat la noi prin două abuzuri caracteristice: prin îndrăsneala și lipsa de scrupule.

Deși comandamentul german cunoștea că este dator să respecteze legile țării, cum prevede art. 43 din Convenția dela Haga, nesocotește totuș legea care stabilise în favoarea Băncii Naționale privilegiul emisiunii biletelor fiduciare și creiază un privilegiu nou în folosul aparent al Băncii Generale. Călcând dreptul Băncii Generale valoarea întregii emisiuni ca despăgubiri anticipate de război și percepute în mod unilateral și cu dela sine putere. El încasează astfel dela publicul român o bogăție de peste două miliarde lei.

O altă măsură tot atât de drastică a aceleași comenduri, a fost aceea a lichidării întreprinderilor cu capital englez, francez, belgian și american, pentruca astfel petrolul și cărbunii noștri să intre în mâinile societăților germane anume înființate pentru scopul de a cumpăra dela lichidatori gropile de păcură și minele de cărbuni. Astfel au fost Societățile „Erdol-Industrieanlager” și „Oellandereinen Pacht-Gesellschaft” din Berlin.

Lichidarea acestor întreprinderi face parte din categoria amintită mai sus a măsurilor excepționale luate în timpul războiului în dauna respectului cuvenit proprietății particulare. Totuș ea depășește principiul lor. Pentru ca inamicii să fie împiedicați de a trage foloase economice

de pe urma unor asemenea întreprinderi, era de ajuns ca să înceteze exploatarea lor.

Dar Germanii nu erau mulțumiți cu acest rezultat. Ei aveau tocmai din contră interes ca exploatarea în chestiune să continue pentru ca să li se dea petrolul, cărbunii sau celelalte minerale de care simțeau nevoie. Mai mult chiar, ei erau grăbiți a-și asigura aceste avantagii pentru epoci îndelungate.

De aci a eșit la iveală ideea lichidării acelor societăți prin mijlocirea administrației militare puse în fruntea lor. Se întrebuințează deci forme juridice pentru a se desimula și acoperi realitatea faptelor.

De veacuri era admis că teritoriul ocupat are a suferi rechizițiuni numai pentru întreținerea trupelor de ocupațiune și că, după ce ocupația încetează, rămân a fi respectate drepturile dobândite în raporturi de drept privat fie și în conformitate cu regimul supus în timpul ocupațiunii.

Germanii au crezut că pot încerca a face să fie respectate ca contracte de cumpărare de terenuri petrolifere și miniere, deci ca simple convenții de drept privat, vânzările provocate și operate de administratorii lor forțați pentru a lichida Societățile cu capital inamic. Ei întrebuințează astfel aparența convențiilor de drept privat pentru a acoperi ceea ce în realitate era o spoliațiune oprită de practica seculară a dreptului internațional.

Ne aflăm deci, noi ca și celelalte țări ce suferise ocupațiunea germană, în fața unei flagrante încălcări a dreptului ginților și avem prin urmare dreptul de legitimă apărare în contra acelei agresivități.

Am uzat și noi, după precedentele din alte țări, de mijloacele indicate pentru a ne apăra în contra atacului ce se încerca.

De vreme ce el se prezenta sub aspectul unui act de drept privat, Statul a confiat Justiției apărarea în chestiune, dând legii sale puterea de a face să-i dispară urmele. Era de ajuns pentru aceasta să acorde efect retroactiv legii stabilită în scopul de a anula actele de spoliațiune.

Aceasta a făcut și legiuitorul nostru când a înălțat prin decretul No. 1480 din 9 Decembrie 1917 o parte din abaterile și abuzurile săvârșite de ocupația inamică.

Este bineînțeles că ne aflăm în fața unei legiuiri excepționale. Nu putem în adevăr uita că în mod normal justiția internă a fiecărei țări nu are competența de a cenzura felul cum își exer-

cită drepturile și cum își îndeplinește obligațiunile statele în raporturile lor de drept public. Statele fiind egale între dânsese, nici unul nu are dreptul și competența să judece pe celelate. Aceeași regulă ar urma să fie aplicată și în privința statului ocupant. Justiția nu ar avea deci căderea să judece gestiunea sa politică din teritoriul ocupat, cum nu ar putea să o facă în privința actelor politice ale oricărui stat.

Când însă puterea ocupantă caută să ascundă excesele și abaterile sale dela regulile dreptului public sub aparențe plausibile de drept privat, statele care iau măsuri excepționale pentru a-i aține calea, nu fac decât să o urmeze la bara justiției unde ocupantul își pregătea un adăpost.

Dar dacă intervenția legiuitorului nostru pentru a reacționa în contra acestor excese ale puterii ocupante se explică și se justifică, unii termeni întrebuințați de dânsul în formularea regulilor stabilite prin decretul No. 1480 din 1917 dau loc la o mare dificultate de interpretare și aplicațiune.

Din expunerea de motive ce însoțește acest decret se vede că legiuitorul nostru, urmând exemplul altor legiuri, denunță sistemul aplicat de ocupațiune cu următoarele imputări: *„politica de spoliațiune, modificarea și chiar suspendarea legilor, violarea proprietății particulare și stîrbirea drepturilor individuale”*.

Abuzul principal în contra căruia se îndreaptă este acela al lichidării întreprinderilor și societăților cu capital aliāt. Decretul generalizează însă măsurile sale pentru a apăra în genere averile publice și particulare în contra încălcărilor la care au fost expuse în timpul ocupațiunii.

Seria principală de dispozițiuni cuprinse în aliniatele a, b și c de sub art. 2, declară nule de drept și inexistente toate înstrăinările și constituiri de drepturi ordonate sau făcute de inamic direct sau prin mijlocirea altora relativ la bunuri mobile și imobile aparținând statului, județelor, comunelor și particularilor, cum și orice trecere mai departe a acelorasi bunuri și drepturi către alți achizitori.

Pe lângă aceasta, alin. ultim, e, pune în aceeași situație de inexistență juridică *„orice alte măsuri luate de inamic direct sau indirect cu călcarea convențiilor internaționale precum și acele cari constituie un vădit abuz de drept”*.

Dacă am aplica acest aliniat după litera lui, el ar cuprinde desigur și numirea comisiunii interimare pentru comuna București. Am sancționa astfel cu o nulitate absolută abaterile pe care

puterea ocupantă le-a comis înlăturând funcțiunea consiliului comunal ales, după cum s'a arătat mai sus.

Numirea comisiei fiind neavenită și inexistentă, am avea dela sine rezultatul că toate actele convenite și efectuate în numele comunei să fie și ele în aceeași situație juridică și deci lipsite prin ele înșile de orice putere obligatorie a comunei.

Comuna ar rămânea în acest caz să suporte numai îndatoririle și sarcinile ce i-ar incumba din orice act de gestiune utilă ei.

După o minuțioasă cercetare a acestor probleme, pe toate fețele ei, credem a fi ajuns la cea mai directă consecință a principiilor la care s'a raportat legiuitorul nostru prin dispozițiile luate prin decretul No. 1480.

Legiuitorul a denunțat într'adevăr prin expunerea de motive diversele abateri pe care le-a comis ocupațiunea și pe teritoriul nostru, dar a reacționat prin acest decret *numai în contra jefuirei la care a fost expusă proprietatea.*

Ideia comună care leagă împreună dispozițiile acestui decret este că odată cu ocupația să dispară și spoliațiunea de drepturi și bunuri pe care ea a produs-o pe orice cale și cu orice mijloace ar fi fost ea practică sau încercată în contra ori cui în raporturile sale de drept privat.

Ne aflăm în unul din cazurile în care adevăratul înțeles al legii nu iese la iveală decât prin interpretarea logică și rațională a cuvintelor ei, interpretare care respinge înțelesul prea vast al termenilor de cari s'a servit legiuitorul.

Dacă din contră, am aplica aliniatul de mai sus în sensul larg al termenilor lui pentru a cuprinde sub efectul anulării cu efect retroactiv toate actele îndeplinite de puterea ocupantă cu abatere dela regulile dreptului ginților și al Convenției dela Haga, „cu vădit abuz de drept”, am avea de rezultat o nemaipomenită turburare a întregii ordine a teritoriului ce a fost supus ocupațiunei.

Populația lui, după sufrența ce a avut-o de a se vedea supusă stăpânirii străine, ar fi în urmă expusă la toate inconvenientele ce rezultă din nesiguranța raporturilor de drept privat ce se stabilesc fie și în timpul ocupațiunei. Pe când Convenția dela Haga obligă chiar pe inamicul ocupant de a face tot posibilul pentru a asigura „ordinea și viața publică” a teritoriului ocupat (art. 43), *suveranul legal reintrând în exercițiul drepturilor sale în momentul când ocupația în-*

cetează, și-ar inaugura reinstalarea regimului său prin turburări ce erau oprite chiar și inamicului.

Ideia spoliațiunei patrimoniale pe care legiuitorul nostru o urmărește sub aparența actelor de drept privat, mărginește deci și sensul aliniatului general de sub art. II ce ne preocupă.

Nimic nu ne pune mai bine în evidență restricțiunea cu care trebuie să fie înțelese cuvintele: „Orice alte măsuri... etc, din alin. e, decât aplicațiunea pe care însuș statul român a făcut-o în chestia celui mai îndrăzneț abuz dintre toate câte și-a luat în sarcina sa ocupația germană.

Prin emisiunea biletelor de bancă, ea a găsit mijlocul de a încasa gratuit dela publicul teritoriului ocupat bunuri și servicii în valoare de peste două miliarde lei, sumă la care se urcă emisiunea Băncii Generale după cum este știut.

Puterea liberatorie a petecului de hârtie o poate creia numai suveranul țării și numai el, cum tot a lui este și puterea de a legifera. Dar ce-i pasă ocupațiunei germane de asemenea restricțiuni. Disprețul ei pentru petecele de hârtie este cunoscut. Ea suspendă legile, fără nici o atenție de ceeace spune petecul dela Haga în art. 43, înlocuindu-le cu ordonanțele comandamentului ei. Tot astfel creiază și moneda fiduciară în afară de orice drept în formă. Iar cât privește produsul emisiunei, poate că o parte oarecare să fi servit pentru întreținerea trupelor de ocupație, dacă cumva rechizițiile și contribuțiile de sute de milioane nu vor fi fost de ajuns, dar partea cea mai mare a acestor miliarde a întrecut de sigur trebuințele trupelor de ocupație.

Emisiunea biletelor Băncii Generale a fost deci, pentru cea mai mare parte un act pregătit pentru o spoliațiune a tezaurului nostru public. Puterea ocupantă lua prin anticipare despăgubiri de război sub forma valorilor ce le transporta peste granița teritoriului ocupat în schimbul sutelor de milioane în bilete de ale Băncii Generale, ce avea să cadă în sarcina statului român. Era deci un act vădit abuziv în formă și în fond făcut cu manifest dispreț pentru stipulațiile foarte precise ale Convenției dela Haga.

Și cu toate acestea, când ocupația a încetat și când regimul decretului No. 1480 a intrat dela sine în baza art. 1, în aplicare, pe întregul teritoriu al țării, emisiunea biletelor Băncii Generale nu a căzut sub rigoarea art. 2, al. e, citat mai sus, al aceluiaș decret și nu a fost considerată de statul român ca nulă de drept și neavenită.

Două motive au mărginit astfel în aplicare tex-

tul prea larg al celui articol. Un prim motiv a fost că suveranul legal se găsea în fața unui exercițiu de drept public care, deși nedrept și abuziv, nu avea totuși ca efect direct și imediat vre-o spoliațiune patrimonială actuală a cuiva în favoarea inamicului, ci era numai, precum s'a văzut, un act pregătitor a unei clauze oneroase a tractatului de pace, ce eventual statul român era să o suporte, dacă avea să fie învins în războiu. Nu era în cauză o violare a proprietății particulare și deci nu jefuirea patrimonială în contra căreia a fost îndreptate toate măsurile decretului No. 1480.

Un al doilea motiv era: imensa perturbare care s'ar fi produs în toate relațiile patrimoniale dacă anulându-se emisiunea așa cum ar cere art. 2, alin. e, prin termenii săi prea întinși, toate plățile efectuate cu biletele în chestie ar fi fost considerate și ele ca nule și neavenite.

Aceleași două motive sunt hotărâtoare pentru a nu se aplică nulitatea creiată prin decretul No. 1480 nici cu privire la numirea comisiei interimare pentru comuna București. Desigur că ea este abătută dela regula dreptului ginților și deci și dela Convenția dela Haga, dar oricum, o asemenea numire, deși constituie un vădit abuz din partea ocupantului, este un act politic de drept public și prin urmare ca și în specia emisiunii, altceva decât cazurile de spoliațiune de care legiuitorul nostru a fost preocupat.

Astfel ajungem la următoarele concluziuni:

1. Toate actele și convențiile, contractele de închirieri, vânzări, cumpărături, transacțiunile, împrumuturile și orice alte acte juridice încheiate de Comisiunile numite de ocupațiunea inamică în numele comunelor sunt opozabile, dacă nu cuprind în ele vre-una din spoliațiunile prevăzute în art. 2, alin. b, c și d din decretul No. 1480.

2. În caz când vre-unul din aceste acte constituie o spoliațiune patrimonială, abuzivă și contrară tuturor regulilor de drept internațional, comunele sunt în tot dreptul lor să facă uz de mijlocul de reintegrare urgentă prevăzut în art. 3 din decret sau de a invoca inexistența actului respectiv înaintea instanțelor ordinare, fie ca reclamată, fie ca defendoară sprijinindu-se în ambele cazuri și pe această cale pe dispozițiile art. 2 din decretul No. 1480.

3. La caz că ar prevala în jurisprudența instanțelor noastre judecătorești ideea că numirea comisiei fiind un act de vădit abuz al ocupantului, urmează a fi considerat ca nul de drept și

inexistent în baza art. 2, alin. e, din decretul No. 1480, în acest caz toate actele și convențiile făcute de comisiune în numele comunelor le-ar fi opozabile numai într'atât cât ar constitui o gestiune utilă, deci numai în virtutea regulilor dela gestiunea de afaceri.

În această eventualitate, administrațiile comunale ar fi datorate să verifice întreaga gestiune pentru a-și da seama dacă sunt de fapt contracte sau dispozițiuni ce nu întrunesc condițiunile utilității pentru interesele comunale.

Se înțelege dela sine că exceptăm dela această verificare toate rechizițiile și cheltuelile pe care administrația comunală a fost nevoită a le face din ordinul comandamentului ocupațiunei și în privința cărora ea va avea un regres în contra Statului, după cum se va vedea în cele ce urmează (a se vedea punctele 4, 5, 6 și 7 din chestionarul Primăriei București).

Petre Missir

(Sfârșitul în numărul viitor)

UNIUNEA LEGISLATIVĂ ÎN NAȚIUNILE AMICE ȘI ALIATE

Comitetul francez al Uniunii legislative între națiunile aliate și amice a ținut la 1 Aprilie a. c., sub președenția d-lui Larnaud, o ședință la care, pe lângă d-nii Scialoja decanul Facultății juridice din Roma, Cammeo, profesor la Facultatea de drept din Bolonia; Doherty, ministru de justiție din Canada; Politis, ministrul afacerilor străine din Grecia, au luat parte dintre juriștii români aflați la Paris, d-nii V. Athanasovici și C. Sipsom.

D-l Take Ionescu, fiind nevoit să plece la Niza, și-a scuzat absența.

Credem a face plăcere cititorilor noștri dându-le aci rezumatul acestei interesante ședințe.

După ce salută pe delegații țărilor aliate, d-l Președinte expune, în intențiunea celor care asistă pentru prima oară la ședințele comitetului, scopul Uniunii legislative urmărit la început în comun de Italia și Franța și că dorește din tot sufletul a o vedea realizându-se în Canada, Grecia, România, Serbia și, bineînțeles, și Belgia al cărei reprezentant n'a putut fi prezinte la această ședință din cauza sosirii fără de veste a Regelui Albert la Paris.

D-l *Larnaude* reamintește că ideea dominantă care a condus pe inițiatorul mișcării, d-l Scialoja a fost de a repune în onoare toate principiile de viață ce conține dreptul roman și a combate acea invazie politico-juridică susținută de Germania și plăzmută de dânsa cu ajutorul ideilor obscure sub care își ascunde adevăratul scop. D-l Larnaude nu se îndoiește a fi interpretul fidel al gândirii d-lui Scialoja, invitând la o operă de reacțiune pozitivă juriștii națiunilor care au moștenit tradiția romană sau care au cules prin mijlocirea dreptului francez, una din expresiunile cele mai autorizate.

Trebue să ne concertăm, nu pentru a vorbi, ci pentru a lucra. Franța și Italia au căzut de acord pentru a împărți revizuirea materiilor asupra cărora înțelegerea a fost posibilă. Ele și-au luat înainte de toate sarcina de a uniformiza dreptul afacerilor. Aceste două țări au cea mai mare dorință a vedea națiunile aliate asociindu-se la lucrările lor: vă întrebăm d-lor delegați, dacă sunteți dispuși a ne da concursul d-voastră?

Avem intenția, când Franța și Italia vor fi ferminat studierea materiilor Codului civil și a Codului comercial a căror revizuire și-au propus-o, de a face fiecare un raport asupra totalității lucrărilor săvârșite și de a ni le supune reciproc.

D-l *Larnaude* întreabă pe d-nii delegați dacă au posibilitatea de a face propagandă pentru opera Uniunii legislative în Canada, în Grecia și în România. Adaogă că a expus aceste proiecte mai de mult Belgienilor, și anume d-lui Carton de Wiart care i-a desemnat persoanele calificate pentru aceasta, dar că împrejurările nu au permis acestei țări până acum de a da o colaborare efectivă.

D-l *Politis* reînnoește d-lui Larnaude asigurarea că Grecia va da întregul său concurs. În Grecia, spune el, o parte din țară e guvernată de Codul Napoleon; cealaltă de Codul Imperiului de jos; cât despre dreptul comercial, avem în vigoare dreptul francez.

D-l Sipsom, după ce semnalează interesul ce ar prezenta colaborarea d-lor Dissescu și Stelian, mulțumește d-lui Larnaude că a invitat România a se asocia la lucrările comitetelor francez și italian; declară că legislația română e echivalentă cu legislația franceză, dar totuș sunt puncte asupra că-

rora ar putea fi întinsă opera unificării. Nu avem de altminteri, zice adresându-se d-lor Larnaude și Scialoja, decât a călca pe urmele d-voastră.

D-l *Larnaude* adaogă că delegații vor fi ținuti în curent, prin îngrijirea Secretariatului general al Comitetului francez, cu metodele de lucrare și cu felul de cooperațiune a comitetelor francez și italian.

D-l *Sipsom* ia act de dorința exprimată pentru crearea unui comitet în România. Nu vă vor lipsi elementele, dacă nu am avea a face decât cu Iașul unde puteți avea concursul d-lui Alexandresco.

D-l *Athanasovici* mulțumește la rândul său d-lui Larnaude și confirmă că fondul dreptului civil român este curat francez și că, în ceea ce privește Codul de comerț, România a copiat codul italian cu oarecare modificări. Arată că codul de procedură civilă este recent și cuprinde o procedură mai expeditivă decât înainte; termenele de apel și recurs mai cu seamă sunt mai scurte decât în Franța; mai mult, câteva reguli de procedură au fost luate după codul de procedură german. România va primi cu bucurie invitația Comitetului francez și italian. Adaogă că prezența la Paris a juriștilor români permite de a desemna delegații cari să urmărească lucrările. Suntem în ajunul plecării noastre, dar îndată ce ne vom întoarce în România, vom putea răspândi împrejurul nostru gândurile de grațitudine și recunoștință ce ne domină pentru Franța.

D-l *Larnaude*: Sunt cunoscute sentimentele României și ne asociem la ele. Dealtminteri, la Paris se găsește o foarte mare proporție de studenți români. Țara d-voastră nu este unită numai prin legături sentimentale, dar și prin legături economice și intelectuale. Pe acestea din urmă vrem să le strângem și mai mult. Avem deci deja cu noi Grecia și România, zice d-l Larnaude, acum dau cuvântul d-lui Doherty din Canada.

D-l *Doherty*: Țara noastră ține la trei lucruri: limba franceză, apoi ceea ce numim instituțiunile sale, adică dreptul francez și religia sa. Nici o îndoială, propunerea Comitetului de Uniune legislativă va fi foarte favorabil primită. În ceea ce privește caracteristica dreptului nostru, se poate spune că dreptul civil pur este dreptul francez, iar dreptul comercial este dreptul englez a cărui influ-

ență a suferit-o; în celelalte provincii, dreptul englez este baza tuturor drepturilor. Pentru materiile cele mai importante ale dreptului comercial, competența legislativă aparține Parlamentului în sânul căruia legislația engleză predomină. În provincia noastră, ideea emisă de d-l Larnaud va fi populară. În facultățile de drept ale celorlalte provincii, se vor găsi totuși oameni cari să se intereseze de sistemul nostru și cari să facă propagandă în favoarea sa, cu toate că sunt geloși de legislația lor. În tot cazul, vom reuși, în ceea ce privește provincia Québec, a face ceva care să merite osteneala.

D-l *Larnaud* mulțumește călduros d-lui Doherty și îi exprimă plăcerea ce simte Comitetul de declarațiunea sa. Nu este, de altminteri, câtuș de puțin surprins, căci Engiltera are o osătură destul de puternică pentru a se arăta accesibilă la orice inițiativă. De altminteri, adăogă d-l Larnaud, noi nu facem drept francez sau italian, noi vom împrumuta dacă vom găsi oportun, dispozițiuni din Codul german, care are o superioritate prin data recentă a promulgării lor. Este necesar, dacă voim să facem un cod nou, ca el să țină seama de trebuințele economice ale timpului de față. Vom lăsa în afară din studiile noastre, dreptul criminal și dreptul de familie. Vom căuta mai cu seamă să facem ca opera unificării să coprinză materiile cari dau loc la relațiuni sau la schimburi între popoare, adică asupra contractelor comerciale. Ne vom preocupa deasemenea de autoritatea legilor streine, de chestiunile de drept internațional privat și de executarea hotărârilor, adică, într'un cuvânt, de toate chestiunile practice. Este evident că trebuie să lăsăm la o parte tot ceea ce atinge esențial de dreptul de familie. De altminteri, în Japonia, unde legile streine au fost importate, dreptul de familie a fost lăsat sub imperiul dreptului indigen.

D-l *Larnaud* revine apoi la chestiunea metodelor pentru a determina pe aceia care ar asigura cele mai bune rezultate pentru lucrările comitetelor. Comitetele cele nouă ar putea să raporteze lucrările deja studiate de comitetele francez și italian; ele ne vor transmite observațiunile lor, dar trebuie ca toate comitetele să fie sesizate de comentarii astfel prezentate.

Mărturisesc, urmează d-l Larnaud, că aş inclina mai curând spre metoda preconizată

de d-l *Politis*, adică aceia care consistă în regula ca comitetele nouă să ia de bază lucrările franco-italiene și să prezinte observațiunile lor ținând seamă de starea jurisprudenței. Dar ar fi poate să facem probă de oarecare imperialism și în calitatea mea de liberal ezit a face o asemenea propunere.

D-l *Politis*, cu toate că înțelege scrupulele d-lui Larnaud, ține să înlăture orice idee de imperialism. Ne aflăm în fața unui fapt, zice jurisconsultul grec. Franța și Italia au luat-o înainte. Dacă s'ar adopta cel dintâiu din procedurile descrise de d-l Larnaud lucrările ar întârzia prea mult; cred că cel de al doilea este preferabil.

D-l *Larnaud*: Aceasta este și părerea mea. Astfel, chestiunile care se referă la executarea hotărârilor străine, au făcut obiectul unui raport din partea d-lui Tissier, care, după ce va fi examinat de comitetul italian, va putea fi comunicat celorlalte comitete.

D-l *Capitant*: De altminteri, Comitetele francez și italian vor termina în curând lucrările lor, cel puțin în ceea ce privește, în codul civil, partea generală a obligațiunilor și, cu toate că Comitetul italian se arată mai inovator, înțelegerea se va face negreșit. În Franța nu avem de examinat decât contractele speciale. Dacă adăogăm raportul d-lui *Josserand* asupra transporturilor pe care-l vom primi în curând, vom fi peste șase luni gata să comunicăm un text asupra obligațiunilor, adică mai mult de 200 articole din Codul civil.

D-l *Larnaud*: Trebuie să împărtășim Comitetele nouă lucrările deja efectuate. Ele vor putea astfel să reflecteze până când proiectele vor putea fi redactate.

D-l *Politis*. Este necesar ca un secretar general să fie însărcinat de a transmite documentele diferitelor comitete și de a întreține legătură între ele, mai cu seamă în ceea ce privește transmiterea observațiunilor, amandamentelor sau contraproiectelor prezentate de fiecare dintre comitete. Ar fi bine, de altă parte, ca să se cunoască în România, în Grecia, etc., lucrările deja făcute în celelalte țări afiliate la Uniunea legislativă; s'ar putea apoi provoca o întrunire generală de delegați la Paris, Roma sau Bruxelles.

D-l *Scialoja* aprobă cuvintele d-lui *Politis* și arată pe ce baze a instituit Comitetul italian. În ce privește publicarea documentelor,

spune că, dacă Comitetul este oficial, publicațiile sunt oficioase, căci ele sunt în mod grațios editate sub auspiciile d-lui profesor Ascoli și publicate în Revista de Drept civil pe care o dirijează.

D-l *Larnaude* zice că în Franța există o organizare analoagă. Lucrările Comitetului sunt publicate de Societatea de Studii legislative în Buletinul său. Revine apoi la proiectul conferinței legislative despre care s'a vorbit, conferință care s'ar putea ține la Roma, Bruxelles, sau Paris. Ideea e foarte interesantă; prezența delegaților unui mare număr de State ar face desigur impresie asupra publicului și ar permite să se arate la lumina zilei opera înfăptuită de juriști și de avocați. Sarcina guvernelor doritoare de a-și însuși lucrările Comitetelor Uniunii legislative s'ar simplifica mult, iar Parlamentele ar putea să încorporeze dispozițiile astfel elaborate fără să-și înstrăineze independența lor.

D-l *Scialoja*: Dreptul uniform nu poate fi impus, dar fiecare Stat va putea să-l adopte.

D-l *Politis*: Trebuie a se băga de seamă la redactarea proiectelor, căci oricare ar fi autoritatea științifică cu care s'ar investi textele, fiecare guvern rămâne liber de a uza de dreptul său de amendament. Singurul paliativ este că fiecare comitet să facă ca țara să se intereseze de lucrările sale, arătându-i utilitatea, în scop de a-și mări creditul și a face astfel o presiune indirectă asupra guvernelor. Este necesar ca în fiecare țară presa să fie ținută în curent cu lucrările Comitetelor.

D-l *Cammeo* cere cuvântul pentru a semnaliza Comitetului că mergând în Statele-Unite a făcut la Asociația generală a Avocaților o conferință pentru unificarea Dreptului, ca bază a Societății Națiunilor. Această idee a întâmpinat numeroase adesiuni. Auditorii au fost impresionați de lucrările de unificare deja efectuate și care se referă mai cu seamă asupra mărcilor de fabrică, brevetelor de invențiune și asupra proprietății literare. Am avut impresiunea, conchide d-l Cammeo, că se poate arunca semințe utile. Firește bazele dreptului sunt deosebite de ale noastre, dar deosebirile sunt totuși mai puțin profunde, în ceea ce privește materiile cu care se ocupă Comitetele francez și italian.

Ne mai cerând nimeni cuvântul, ședința a fost ridicată.

Programul lucrărilor este acesta:

A) Comitetul italian:

- 1) Revizuirea Capitolelor I — Dispozițiuni preliminare (art. 1101 — 1107); II. — Condițiunile esențiale pentru validitatea obligațiunilor (art. 1108 — 1133) și V. — Stingerea obligațiunilor (art. 1234 — 1313 din codul civil (francez) relative la contracte și la obligațiuni convenționale în general).
- 2) Studiul conflictului legilor în dreptul de familie (paternitate și filiațiune, tutelă și interdicțiune, căsătorie și divorț).

B) Comitetul francez:

- 1) Pregătirea unui ante-proiect de convențiune asupra competenței tribunalelor și executarea hotărârilor și actelor autentice.
- 2) Revizuirea Capit. III. — Efectul obligațiunilor (art. 1134 — 1167); IV. — Diferențele feluri de obligațiuni (art. 1168 — 1234) și VI. — Proba obligațiunilor și aceea a plăței (art. 1315 — 1369 din Codul civil relative la efectul obligațiunilor și la proba contractelor).
- 3) Revizuirea textelor privitoare la efectele de comerț și la contractul de transport.

Comitetul român al Uniunii legislative s'a întocmit la Paris astfel: D-l D. Alexandresco, profesor la Facultatea de drept din Iași; Em. Antonescu, profesor la Facultatea de drept din București; M. Antonescu, fost decan al Baroului de Ilfov; V. Athanasovici, avocat, fost senator; G. Buzdugan, președinte la Curtea de Casație; Matei Cantacuzino și V. Dimitriu, profesori la facultatea de drept din Iași; C. G. Dissescu, profesor la Facultatea de drept din București, fost ministru; Take Ionescu, fost ministru; C. R. Manolescu, fost prim-președinte la Curtea de Casație; D. Negulescu, profesor la Facultatea de drept din București; Em. Porumbaru, fost ministru; Victor Râmniceanu, prim-președinte la Curtea de Casație; C. Sipsom, Toma Stelian și N. Titulescu, profesori la Facultatea de drept din București.

În urmă au mai fost desemnați a face parte din această comisiune d-nii C. Cernescu, fost

deputat și J. Th. Florescu, fost vice-președinte al Camerei.

Vom publica lucrările acestei comisiuni pe măsură ce ne vor fi comunicate. Astăzi când avem la ordinea zilei unificarea legislației cu țările alipite la Patria mamă, revizuirea Codurilor e o chestiune de mare oportunitate.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI S. I

Audiența dela 26 Ianuarie 1919.

Președinția d-lui G. A. Mavrus, consilier.

Epitropia așezămintelor Nifon cu Casa Rurală

CONVENȚIA DELA HAGA.—DISPOZIȚIUNI ȘI EXPUNERI DE PRINCIP.—DACĂ POT CONSTITUI TEMEIUL UNUI DREPT.—SIMPLE DEZIDERATE.

RECHIZIȚIUNI FĂCUTE DE INAMIC.—TERITORIUL OCUPAT.—FAPT DE RĂZBOI.—DACĂ POATE CONSTITUI UNUI DREPT.

OCUPAȚIUNE.—INAMIC.—SUBSTITUIRE DE FAPT.—DREPTUL DE SUVERANITATE AL STATULUI.

LOCAȚIUNE.—TULBURARE DE FOLOSINȚĂ.—RECHIZIȚIUNI FĂCUTE DE INAMIC.—TULBURARE DE FAPT.—ART. 1427 COD. CIVIL.

1. Convenția dela Haga nu poate forma temeiul unui drept propriu zis, întru cât dispozițiunile ei sunt numai niște simple deziderate și expuneri de principii semnate de cei cari au participat la ea, dar lipsite de orice sancțiune alta decât a moralei publice.

2. Rechizițiunile făcute de inamic în teritoriul ocupat departe de a constitui exercițiul unui drept sunt numai niște fapte de război impuse populațiunii din teritoriul ocupat prin silnicie și negațiunea oricărei noțiuni de drept, spre deosebire de rechizițiunile făcute de autoritățile românești cari sunt exercitate în virtutea unei legi ale cărei dispozițiuni emană de la organele legale ale țării.

3. Imprejurarea că dușmanul se substituie de fapt puterii executive naționale, nu-i poate conferi în acelaș timp și drepturile pe cari le ar fi avut statul român, de oarece ocupațiunea este numai o stare de fapt cu totul provizorie care durează numai atât timp cât e susținută de forța armelor.

4. Dispozițiunile art. 1427 cod. civil, care definesc turburarea de drept, își au aplicarea și dau drept chiriașului de a cere o scădere de preț numai atunci când e vorba de o acțiune introdusă în revendicarea proprietății, iar nici de cum și în cazul unei rechizițiuni operate de inamic, care nu poate avea la bază nici un drept de proprietate asupra lucrului rechiziționat,

No. 146. Admis apelul făcut de Epitropia Așezămintelor Nifon contra Trib. Ilfov s. III. S'au ascultat d-nii avocați Em. Dendrinu pentru Casa Rurală și Amedeu Lăzărescu și Vasilescu pentru Epitropie.

Curtea,

Asupra apelurilor introduse atât de Casa Rurală ca reclamantă cât și de așezământul Nifon Mitropolitul ca pârât în contra sentinței No. 99 din 22 Martie 1918 a Tribunalului Ilfov s. III;

Având în vedere că Casa Rurală chemând în judecată pe Epitropia Așezământului Nifon, a cerut să fie apărută de plata chiriei pentru apartamentul etajului I și acel al doilea etaj desemnat sub litera C, al imobilului din strada Paris No. 1, de oarece aceste apartamente au fost rechiziționate de Administrația militară germană încă dela 15 Decembre 1916 st. n. rechiziționare care persista încă în momentul declarațiunii de apel; că de asemenea a cerut dela suszisa Epitropie restituirea sumei de 11.539 lei, reprezentând prețul chiriei dela 15 Decembre 1916 până la 23 Aprilie 1917, plătit cu anticipație pe acest interval;

Având în vedere că Epitropia Nifon Mitropolitul cere reformarea acestei sentințe susținând că Tribunalul admitând în parte acțiunea, a recunoscut Epitropiei dreptul la chirie numai în ce privește apartamentul D și a apărut pe Casa Rurală de orice plată de chirie pe tot timpul cât va persista rechizițiunea pentru celelalte două apartamente sus arătate, respingând însă cererea de restituire a sumei de 11.539 lei;

Având în vedere că Epitropia Nifon Mitropolitul cere reformarea acestei sentințe susținând că prin contractul de închiriere (art. 7), Casa Rurală a luat asupra ei cazurile fortuite și de forță majoră ce ar surveni în timpul locațiunii; că Tribunalul întemeindu-se pe această cauză a respins cererea Casei Rurale numai în ce privește restituirea chiriei încasate, deși pe temeiul aceleiași clauze trebuia să respingă însăși cererea de reducere a chiriilor la toate apartamentele;

Având în vedere că Casa Rurală susține din contră dreptul ei nu numai la scădere, dar încă la restituirea chiriei în sumă de lei 11,539, de oarece dela 15 Decembrie 1916 înainte n'a mai avut folosința apartamentelor sus menționate; că prin urmare Epitropia deține fără cauză acea sumă de bani și în consecință cere reformarea sentinței Tribunalului;

Având în vedere că Casa Rurală în combaterea apelului Epitropiei susține că convenția

dela Haga, recunoaște ocupantului dreptul de a face rechizițiuni; că în legislația noastră internă, existând o asemenea lege a rechizițiunilor și puterea ocupantă fiind susținută în drepturile Statului pe toată întinderea teritoriului cucerit, Germanii n'au făcut decât să exercite un drept al lor recunoscut prin acea convențiune internațională în josul căreia se află și semnătura Statului Român; că prin urmare Epitropia nu mai poate invoca clauza cuprinsă în articolul 7 din contract, deoarece în specie este vorba de o turburare produsă în folosința chiriei prin exercițiul unui drept, iar nici de cum prin o cauză de forță majoră;

Având în vedere că Tribunalul adoptând acest mod de a vedea al Casei Rurale, a scutit-o de plata chiriilor apartamentelor rechiziționate, aplicând însă clauza din articolul 7 al contractului numai în ce privește pretențiunea aceleiași Case de a i se restitui chiria plătită înainte pentru intervalul 15 Decembrie 1916—23 Aprilie 1917;

Având în vedere că chestiunea de a ști dacă rechiziționarea constituie o turburare de drept sau un caz de forță majoră, are o deosebită importanță în soluțiunea procesului, față de clauza prin care Casa Rurală și-a luat asupra ei riscurile pentru lipsa de folosință rezultând din cazuri fortuite ori de forță majoră;

Având în vedere că este netăgăduit în fapt că reclamanta Casa Rurală luând cu chirie de la Epitropia Așezămintelor Nifon cu contracte succesive, trei apartamente din imobilul situat în strada Paris No. 1 colț cu Calea Victoriei, a fost lipsită pe timpul ocupațiunei germane de folosința a două din acele apartamente, anume etajul I în întregime pentru care plătea 22500 lei anual, iar din al doilea etaj apartamentul C, pentru care chiria era de 2800 lei, rămânându-i numai apartamentul D, singurul pentru care tribunalul a recunoscut Epitropiei Nifon dreptul la chiria deplină de 3600 lei anual; că în fine rechizițiunea începută la 15 Decembrie 1916 a continuat neîntrerupt până la finele lui Noembrie 1918, când teritoriul național a fost evacuat;

Având în vedere că Convențiunea dela Haga recunoaște în adevăr inamicului dreptul de a face rechizițiuni în teritoriul ocupat, însă nu trebuie pierdut din vedere că scopul urmărit prin acea Convențiune este de a umaniza uzurile războiului, de a micșora pe cât se poate rigorile și abuzurile acestui flagel, pe care omnia n'au putut încă înlătura; că diferitele clauze ce ea cuprinde sunt simple deziderate, ex-

puneri de principii, semnate în adevăr de cei ce au participat la ea, dar lipsite de orice sancțiune, alta de cât aceea a moralei publice de cari însă în cele mai multe cazuri învingătorul ține puțină socoteală, urmărind numai ținta scopurilor sale de război, că dară această Convențiune nu poate forma temeiul unui drept propriu zis, de oarece ea însăși nu pretinde a face altceva de cât de a micșora abuzul de putere al învingătorului și toate actele dușmanului fiind săvârșite nu în baza unui drept, dar prin forța brutală a baionetelor și sub amenințarea de moarte sau a celor mai strașnice rigori în caz de împotrivire, este evident că și rechizițiunile sunt departe de a fi exercițiul unui drept dar sunt fapte de război impuse populațiunei din teritoriul ocupat prin vādita sālnicie și negațiunea orărei noțiuni de drept;

Considerând că există în adevăr în legislațiunea noastră internă o lege a rechizițiilor dar dispozițiunile ce conține sunt rezultatul unei alcătuiți emanată dela organele legale ale țarei și sunt destinate a satisface nevoile noastre în contra iar nu în interesul dușmanului; că în fine împrejurarea că dușmanul se substituie de fapt puterii executive naționale nu-i conferă în acelaș timp drepturile pe cari le-ar fi avut statul nostru, căci ocupațiunea este o stare de fapt cu totul provizorie, care durează atât timp cât o susține succesul schimbător al armelor, dar care în nici un caz nu poate constitui o stare de drept;

Considerând că odată stabilit caracterul ocupațiunei—stare de fapt provizorie și de silnicie, iar nici de cum stare de drept—este drept că nici rechizițiunile inamicului nu pot fi considerate ca exercițiul unui drept așa cum argumentează tribunalul în sentința sa, de oarece războiul, este negațiunea cea mai desăvârșită a oricărui drept și prin urmare nici Convențiunea dela Haga nici legea specială a rechizițiilor nu pot fi invocate cu succes pentru a schimba rechizițiunilor inamice caracterul de fapt de război și deci de caz de forță majoră, adică o împiedicare de folosință pentru chiriași, rezultată direct din fapte și împrejurări de război;

Având în vedere că articolul 1427 cod. civil, care definește turburarea de drept, nu-și are aplicațiunea în speță, de oarece acest text vorbește de o acțiune introdusă în revendicarea proprietății și nici inamicul care operează rechizițiunile în teritoriul ocupat, nu invoacă vreun

drept de proprietate asupra lucrului rechiziționat;

Având în vedere că, în sprijinul tezei sale, Casa Rurală aduce și autoritatea lui Sourdat (vol. 2, p. 1070 bis), care ar recunoaște ocupantului dreptul la rechizițiune;

Având în vedere că acest autor examinând chestiunea de a ști, dacă particularii cari au satisfăcut cererile de rechizițiune ale inamicului, fie direct, fie prin intermediul autorității municipale, au vreun drept de a cere să fie îndemnizați de comună, admite soluțiunea afirmativă și spune în adevăr că după principiile dreptului ginților modern, pentru a se evita jafurile și samovolniciile asupra proprietății private, s'a admis inamicului dreptul de rechizițiune, însă acelaș autor, în acelaș paragraf la pag. 547 și 549 explică că atunci când inamicul cu dela sine putere scoate din locuințele lor pe diferiți cetățeni sau exercită direct orice fel de rechizițiuni, tot așa ca și când ele se fac prin organele legale administrative, există drept la îndemnizare în contra comunei, fiindcă aceste rechiziționări sunt fapte de război, și nu este drept ca câțiva particulari să sufere în averea lor atunci când satisfacerea cerințelor dușmane a avut de efect de a cruța întreaga populațiune de jafuri și extorcări, de unde rezultă că Sourdat nu consideră nici el asemenea rechizițiuni ca o turburare de drept;

Având în vedere că articolul 7 din contractul părților are următoarea cuprindere: „In caz de distrugere a imobilului în totul sau în parte, numai prin incendiu sau cutremur sau prin orice altă împrejurare neprevăzută, ordinară sau extraordinară, Casa Rurală nu va avea dreptul în contra Așezămintelor, nici la restituirea chiriei plătită, nici la vre-o altă despăgubire pe timpul până când imobilul se va repara”, că dar din modul de redactare al acestei clauze, reese că Casa Rurală a luat asupra ei riscurile unei împiedicări de folosință ce ar rezulta din cazuri fortuite de forță majoră, ordinare sau extraordinare;

Considerând că părțile contractante au convenit în mod explicit că în timpul cât va dura lipsa de folosință rezultată din aceste împrejurări, Casa Rurală nu va avea drept la nici o scădere de chirie și mai mult, că chiriile încasate nu vor putea fi restituite; că dar față cu o asemenea clauză, atât cererea de scădere de chirie, cât și aceea de restituirea sumelor încasate pe timpul dela 15 Decembrie 1916 st. n. până la 23 Aprilie 1917 st. v. este cu totul nefondată și dar

admițându-se apelul Epitropiei Așezămintelor Nifon Mitropolitul, acel introdus de Casa Rurală câtă a fi respins, reformându-se sentința tribunalului;

Având în vedere și cererea de cheltueli pe cari Curtea în aprecierea ei le fixează la suma de 300 lei.

Pentru aceste motive admite apelul.

Semnați: G. A. Mavrus, Al. Dem. Oprescu, Em. Miculescu, p. C. M. Oprescu semnat: Prim-Președinte Oscar Nicolescu ¹⁾

JURISPRUDENȚA STRAINA

CASAȚIA FRANCEZA, (Camera civilă),

— 5 Noembrie, 1913 —

ASIGURARE TERESTRA.—INCENDIU.—SINISTRU.—ACȚIUNE ÎN PLATA.—TERMEN.—DECADERE.

În prezența unei polițe de asigurare contra incendiului, în care se prevede că „orice responsabilitate a Companiei, din cauza sinistrului, se prescrie după șase luni din ziua incendiului, chiar dacă a urmat expertiză sau regulare transacțională” și că, prescripția nu va putea fi întreruptă decât prin o cerere în justiție înaintea tribunalului competent, prin singurile mijloace prevăzute de art. 2244 și 2245 C. civ. (art. 1865 C. civ. rom.), judecătorii fondului nu pot refuza de a aplica această clauză de decădere, clară și precisă, unui asigurat a cărui reclamațiune a fost făcută după expirarea termenului prevăzut în poliță, pentru singurul motiv că asiguratul a putut crede că diferendul se va regula prin bună înțelegere.

(*Pand. pér.*, 1914. 172)

Notă. O jurisprudență constantă recunoaște caracterul licit al clauzelor din polițele de asigurare, în virtutea cărora asiguratul e decăzut din dreptul său de indemnitate, dacă n'a reclamat contra companiei de asigurare în termenul fixat (V. Cas. tr. 26 Oct. 1896; S. și P. 1898. s. 380 și raportul d-lui consilier George Lemaire, *Pand. pér.* 1897 s. 298). De aci urmează că judecătorii, cari nu pot refuza de a face aplicațiunea clauzelor de decădere, când ele sunt clare și precise (V. Cas. fr. 5 Noembrie 1906, S. și P. 1907. 1.212; 10 Mai 1909, S. și P. 1911, 1.469; *Pand. pér.* 1911, 1.469), nu pot să refuze de a da efect clauzei care prescrie, sub pedeapsă de decădere, un termen hotărât pentru exercițiul acțiunilor în plata indemnizărilor. (Cas. fr. 25 Oct. 1893, S. și P. 1894. 1. 361, *Pand. pér.* 1894, 1.69).

S. R.

1) Consilierul C. M. Oprescu care a luat parte la judecarea procesului, înecând din viață înainte de redactarea hotărârei, a fost semnat de primul președinte.

N. R.